

بررسی سوابط‌های استان خوزستان،

راهکاری در جهت معماری پایدار

فاطمه نظرزاده^{۱*}، احمدرضا کابلی^۲، مهدی شیبانی^۳

۱- دانشجوی دکتری دانشگاه آزاد بوشهر، fa_nazar@yahoo.com

۲- دانشجوی دکتری دانشگاه آزاد بوشهر، Ahmadrezakaboli@yahoo.com

۳- استاد تمام، دانشگاه شهید بهشتی، m_sheibani@cc.sbu.ac.ir

چکیده:

خوزستان، استانی با تنوع اقلیمی و معماری غنی و مخصوص به خود است. این استان به دلیل شرایط استراتژیک منطقه‌ای و اقلیمی از دیرباز مورد توجه حکومت‌ها و مردم قرار داشته است. به جرات می‌توان گفت تنوع در شرایط اقلیمی و استراتژیکی، باعث شده است که استان خوزستان به گنجی بارزش تبدیل شود و تنوع گسترده‌ای از عناصر و فضاهای معماری در آن ایجاد شود. تنوع در بناهای حکومتی، فضاهای شهری و خانه‌های مسکونی در سراسر استان خوزستان مشهود است. در میان این تنوع چشمگیر می‌توان به نقطه‌ای مشترک رسید و آن استفاده از شرایط اقلیمی جهت پاسخگویی به نیازهای زیستی و دستیابی به عناصری چون سابات، شبستان، شوادان و ... است. در مقاله‌ی پیش رو به بررسی سابات به عنوان عنصری پایدار در معماری و چگونگی تفاوت کارکردی و ظاهری آن در اقلیم‌های مختلف استان خوزستان می‌پردازیم. با توجه به تنوع اقلیمی موجود در این استان ما شاهد تغییرات زیادی در تیپولوژی عنصر سابات در هر یک از شهرهای استان هستیم از این رو به تجزیه و تحلیل یک نمونه سابات موجود در چهار شهر مختلف استان پرداخته‌ایم و در مقام مقایسه با یکدیگر قرار داده‌ایم و در ادامه خواهیم دید که چگونه یک عنصر پایدار معماری با کارکردی مشابه اما با ظاهری کاملاً متفاوت در هر شهر، خود را با اقلیم و بافت شهر هماهنگ و در ایجاد شرایط آسایش برای کاربران فعالیت می‌کند.

واژه‌های کلیدی: سابات، معماری پایدار، شرایط آسایش، اقلیم

۱- مقدمه

استان خوزستان از سمت شمال شرق با کوههای زاگرس در ارتباط است و از سمت جنوب غرب با خلیج فارس ارتباط دارد. موقعیت قرارگیری این استان باعث ایجاد تنوع اقلیمی در آن شده است که شامل سه اقلیم، سرد، گرم-نیمه مرطوب و گرم-مرطوب است. هر منطقه از این استان با توجه به شرایط آب و هوایی و مصالح بوم‌آورد، معماری شاخص و خاص خود را دارا می‌باشد.

توجه به نیازهای زیستی انسان و فراهم آوردن شرایط آسایش، جنبه‌ای از پایداری است که در روزگاران گذشته دست‌مایه اصلی طراحی معماری بوده است، که در ایران آنچه که گنجینه طراحی اقلیمی نامیده می‌شود، طیف وسیعی از طراحی معماری پایدار در فضای سکونت دایم (خانه)، فضاهای عمومی (بازار و مسجد و...) تا فضاهای شهری را در بر می‌گیرد. معماری در اقلیم گرم و مرطوب ایران، شامل نمونه‌های بیشماری از این گونه طراحی است. تطبیق روش‌های محیطی با نیازها و انتظارات انسان‌هایی که قصد دارند از آن استفاده کنند نیز نکته مهمی است از منظر بوم‌شناختی پایدار اقتصادی، محیطی، فرهنگی - اجتماعی است.